

OMBUDSMANUL EUROPEAN

Ombudsmanul European desfășoară anchete privind cazurile de administrare defectuoasă din activitatea instituțiilor, organelor, oficiilor și agențiilor Uniunii Europene, din proprie inițiativă sau pe baza unor plângeri adresate de cetățenii UE sau de orice persoană fizică sau juridică care își are reședința sau sediul într-un stat membru. Ombudsmanul este ales de Parlamentul European pe durata legislaturii.

TEMEI JURIDIC

Articolele 20, 24 și 228 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE) și articolul 43 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene.

Statutul și atribuțiile Ombudsmanului au fost precizate de Parlament într-o decizie din 9 martie 1994, adoptată după consultarea Comisiei și cu aprobarea Consiliului^[1]. Ombudsmanul a adoptat ulterior dispozițiile de punere în aplicare a acestei decizii. Procedurile de alegere și de destituire a Ombudsmanului sunt stabilite la articolele 231-233 din Regulamentul de procedură al Parlamentului.

OBIECTIVE

Creată prin Tratatul de la Maastricht (1992), instituția Ombudsmanului European urmărește:

- să îmbunătățească protecția cetățenilor sau a oricărei persoane fizice sau juridice care își are reședința sau sediul într-un stat membru în cazuri de administrare defectuoasă de către instituțiile, organele, oficiile sau agențiile Uniunii Europene; și
- să întărească astfel caracterul deschis și controlul democratic al procesului de luare a Deciziilor și al administrării la nivelul instituțiilor UE.

A. Statut

1. Alegeri

a. Cerințe

Ombudsmanul

- trebuie să îndeplinească condițiile necesare în țara de origine pentru exercitarea celor mai înalte funcții jurisdicționale sau să aibă competența și experiența necesare pentru îndeplinirea funcțiilor de Ombudsman;

[1]JO L 113, 4.5.1994, p. 15 – modificată prin deciziile Parlamentului European din 14 martie 2002 (JO L 92, 9.4.2002, p. 13) și din 18 iunie 2008 (JO L 189, 17.7.2008, p. 25).

— trebuie să ofere o garanție de independență totală.

b. Procedură

La începutul fiecărei legislaturi sau în cazul decesului, demisiei sau destituirii Ombudsmanului, Președintele Parlamentului European lansează un apel la candidaturi în vederea numirii Ombudsmanului și stabilește termenul de prezentare a acestora. Nominalizările trebuie să aibă sprijinul a cel puțin 40 de deputați din Parlamentul European, provenind din cel puțin două state membre. Candidaturile se trimit Comisiei pentru petiții a Parlamentului, în vederea analizării admisibilității acestora. Comisia poate solicita audierea persoanelor nominalizate. O listă a candidaturilor admisibile este supusă apoi votului Parlamentului. Ombudsmanul este ales cu majoritatea voturilor exprimate.

2. Mandat

a. Durată

Ombudsmanul este ales de Parlament după fiecare rundă de alegeri europene, iar mandatul său este valabil pe durata întregii legislaturi. Ombudsmanul poate fi reales.

b. Obligații

Ombudsmanul

- își exercită funcțiile în condiții de independență totală, în interesul UE și al cetățenilor săi și al persoanelor fizice sau juridice rezidente pe teritoriul acesteia;
- nu solicită și nu acceptă instrucțiuni de la niciun guvern, instituție, organism, oficiu sau entitate;
- se abține de la orice act incompatibil cu caracterul funcțiilor sale;
- nu trebuie să exercite nicio altă funcție politică sau administrativă sau o activitate profesională, indiferent dacă este remunerată sau nu.

3. Destituire

Ombudsmanul poate fi destituit de Curtea de Justiție a Uniunii Europene (CJUE), la solicitarea Parlamentului, în cazul în care nu mai îndeplinește condițiile necesare exercitării funcțiilor sau a comis o abatere gravă.

B. Rol

1. Domeniu de competență

Ombudsmanul tratează cazuri de administrare defectuoasă în cadrul activității instituțiilor, organismelor, oficiilor sau agențiilor Uniunii Europene.

a. Ombudsmanul poate decide că există cazuri de administrare defectuoasă în cazul în care o instituție nu respectă:

- drepturile fundamentale;
- normele și principiile legale;
- principiile bunei administrări.

Anchetele efectuate de Ombudsmanul European vizează în principal:

- transparență/asumarea răspunderii;
- cultura serviciului;
- respectarea drepturilor procedurale;
- utilizarea adecvată a puterii discreționare;
- respectarea drepturilor fundamentale;
- recrutarea;
- buna gestionare a problemelor legate de personalul UE;
- buna gestiune financiară;
- etica;
- participarea publică la procesul decizional al UE.

Aproximativ o treime din investigațiile pe care Ombudsmanul le efectuează anual privesc lipsa de informații sau refuzul de le oferi.

b. Excepții

Următoarele aspecte nu sunt incluse:

- acțiuni ale CJUE și ale Tribunalului care acționează în exercitarea funcțiilor lor jurisdicționale. Cercetările efectuate de Ombudsman privind CJUE se referă doar la activitățile nejudiciare, cum ar fi, de exemplu, licitații, contracte și cazuri implicând personalul;
- plângeri împotriva autorităților locale, regionale sau naționale, chiar și în cazul în care aceste plângeri se referă la chestiuni legate de Uniunea Europeană;
- acțiuni ale instanțelor naționale sau ale mediatorilor naționali: Ombudsmanul nu este o instanță de recurs împotriva hotărârilor luate de aceste organisme;
- cazuri care nu au făcut, în prealabil, obiectul unor demersuri administrative adecvate în cadrul organismelor în cauză;
- reclamații împotriva funcționarilor europeni privitoare la comportamentul acestora.

2. Sesizări

Ombudsmanul desfășoară anchete pe care le consideră justificate, fie din proprie inițiativă, fie pe baza unor plângeri care i-au fost adresate de cetățeni ai UE sau de o persoană fizică sau juridică rezidentă sau cu sediul într-un stat membru, direct sau prin intermediul unui deputat în Parlamentul European, cu excepția cazurilor în care faptele reclamate fac sau au făcut obiectul unei proceduri judiciare.

3. Competențe de investigare

Ombudsmanul poate să solicite informații:

- instituțiilor și organelor, care sunt obligate să îi furnizeze datele pe care le solicită și să îi asigure accesul la dosarele în cauză, cu excepția cazului în care nu pot face acest lucru din cauza unor motive bine întemeiate, legate de respectarea caracterului secret al acestora;

- funcționarilor și agenților instituțiilor și organelor respective, care, la cerea Ombudsmanului, sunt obligați să depună mărturie, continuând să respecte totodată și secretul profesional;
- autorităților statelor membre, care trebuie să furnizeze aceste informații, cu excepția cazului în care furnizarea lor este interzisă printr-o dispoziție legală sau de reglementare; cu toate acestea, chiar și în astfel de cazuri, Ombudsmanul poate obține informațiile respective dacă se angajează să nu le divulge.

În cazul în care nu obține asistența dorită, Ombudsmanul informează Parlamentul, care ia măsurile necesare. Ombudsmanul poate să coopereze, de asemenea, cu omologii săi din statele membre, în condițiile respectării legislației naționale respective. Cu toate acestea, dacă se dovedește că este vorba de informații care țin de dreptul penal, Ombudsmanul informează imediat autoritățile naționale competente și Oficiul European de Luptă Antifraudă (OLAF). După caz, Ombudsmanul poate, de asemenea, să informeze instituția Uniunii în fața căreia funcționarul sau agentul în cauză este ținut să răspundă.

4. Rezultatele anchetelor

În măsura posibilului, Ombudsmanul se pune de acord cu instituția sau organul în cauză pentru a găsi o soluție care să îl mulțumească pe reclamant. În situațiile în care Ombudsmanul constată un caz de administrare defectuoasă, recomandările sale sunt transmise instituției sau organului în cauză, care dispune de un termen de trei luni pentru a-și formula opiniile. În cazul în care instituția nu acceptă recomandările propuse, Ombudsmanul poate întocmi un raport special pe care îl înaintează Parlamentului. La rândul său, Parlamentul poate întocmi un raport privind raportul special prezentat de Ombudsman. În sfârșit, reclamantul este informat de către Ombudsman în legătură cu rezultatul anchetei, cu avizul formulat de instituția sau organul în cauză și cu recomandările sale personale.

C. Funcționarea administrativă

Ombudsmanul este asistat de un secretariat al cărui personal se supune normelor privind funcția publică europeană. Ombudsmanul numește șeful secretariatului.

D. Activități

Primul Ombudsman, dl Jacob Söderman, a exercitat două mandate, din iulie 1995 până la 31 martie 2003. În timpul mandatului său, a fost aprobat de Parlament (în 2001) Codul bune conduite administrative. Acesta este un cod de procedură care ține seama de principiile dreptului administrativ al UE conținute în jurisprudența CJUE, inspirându-se din legislațiile naționale. El servește Ombudsmanului atunci când acesta examinează un caz de administrare defectuoasă, sprijinindu-se astfel pe dispozițiile codului în desfășurarea anchetelor sale. Codul servește și ca ghid și resursă pentru funcționarii UE, încurajând aplicarea celor mai înalte standarde în materie de administrație.

Nikiforos Diamandouros a ocupat funcția de Ombudsman din aprilie 2003 până la 14 martie 2013, când a demisionat, demisia producând efecte de la 1 octombrie 2013. La 11 iulie 2006, el a prezentat o propunere de modificare a statutului Ombudsmanului, care a fost susținută de Comisia pentru petiții, de Parlament și de Consiliu. Statutul a fost modificat pentru a consolida și a clarifica rolul Ombudsmanului, de exemplu în ceea

ce privește accesul la documente și transmiterea de informații Oficiului European de Luptă Antifraudă, atunci când acestea ar putea intra în domeniul său de competență.

În urma alegerii sale de către Parlamentul European în cadrul perioadei de sesiune din iulie 2013, fosta mediatoare irlandeză Emily O'Reilly a preluat funcția de Ombudsman European la 1 octombrie 2013 și a fost reconfirmată în funcție de două ori, în urma alegerilor din 2014 și 2019 pentru Parlamentul European. Ea a sporit vizibilitatea rolului Ombudsmanului axându-se pe aspectele cele mai relevante pentru cetățenii UE, asigurându-se că UE respectă cele mai înalte standarde administrative, de transparență și de etică. Ea a promovat transparența în procesul decizional al UE și, în special, în cadrul trilogurilor și în Consiliu, precum și în ceea ce privește activitățile de lobby, grupurile de experți, agențiile UE (cum ar fi Agenția Europeană pentru Poliția de Frontieră și Garda de Coastă, Frontex) și negocierile internaționale (cum ar fi Parteneriatul transatlantic pentru comerț și investiții, TTIP). A depus eforturi pentru a îmbunătăți normele privind denunțarea neregulilor, privind inițiativa cetățenească europeană și privind persoanele cu dizabilități. A examinat și cazuri de administrare defectuoasă în numirea unui fost secretar general al Comisiei.

ROLUL PARLAMENTULUI EUROPEAN

Deși este total independent în exercitarea funcțiilor sale, Ombudsmanul este un ombudsman parlamentar. Acesta este motivul pentru care articolul 228 din TFUE se află în cuprinsul Capitolului 1, care se referă la Parlamentul European. Ombudsmanul are legături foarte strânse cu Parlamentul, care este responsabil exclusiv de alegerea Ombudsmanului și care poate solicita CJUE destituirea sa, stabilește normele privind exercitarea funcțiilor sale, oferă asistență în cadrul anchetelor și primește rapoartele Ombudsmanului. În conformitate cu Regulamentul de procedură (articolul 232), Comisia pentru petiții elaborează în fiecare an un raport privind Raportul anual referitor la activitățile Ombudsmanului. În aceste rapoarte, Comisia pentru petiții și-a exprimat repetat susținerea pentru activitatea Ombudsmanului și a subliniat că instituțiile UE ar trebui să coopereze pe deplin cu acesta pentru a spori transparența și responsabilitatea UE, în special prin punerea în aplicare a recomandărilor sale. La 12 februarie 2019 Parlamentul a adoptat o rezoluție referitoare la un proiect de regulament prin care propune un statut actualizat al Ombudsmanului, cu scopul de a-i întări acestuia independența și competențele. Comisia și-a emis avizul la 31 octombrie 2019. Dosarul a fost înaintat Consiliului spre aprobare, în vederea adoptării finale de către Parlament.

Ottavio Marzocchi
12/2020

